

6 Ιανουαρίου 2014

Η Χαρά της Πνευματικότητας μπροστά στον Πόνο

Ορθοδοξία / Ηθική

Δημήτριος Λυκούδης, Θεολόγος - Φιλολόγος, ΜΑ. Χρ. Αγωγής και Ποιμαντικής

«Φτωχό φύλλο μαραμένο, πεσμένο απ' το κλωνάρι σου...»[1]. Είναι οι πρώτοι στίχοι από το ποίημα του Γάλλου ποιητή Arnault. Αυτούς τους στίχους ψέλλισε ικετευτικά ο Αλέξανδρος Υψηλάντης στον Τσάρο της Ρωσίας, γύρω στα 1817, στην προσπάθειά του να συνδράμει και να κερδίσει την εύνοια της Ρωσικής Αυλής, σχετικά με την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης και την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού.

Η ζωή του κάθε ανθρώπου, σκέπτομαι, μοιάζει μ'ένα φτωχό φύλλο, που άλλοτε μαραμένο εγκαταλείπει την αγαστή φιλοξενία του "ζωοποιού" δέντρου, και άλλοτε ανθίζει και αναβιώνει την προσωπική του επάνοδο μέσα στην κτιστότητα της ήδη υπάρχουσας αφιλόξενης κτίσης. Πολλές δε φορές, ο άνθρωπος συμβιβάζεται, κωφεύει, μυωπάζει, αναπαύεται πρόσκαιρα, θαρρώ όλα αυτά συμβαίνουν όταν φυλλοροεί το δέντρο και ο άνθρωπος παλεύει ν'αποδείξει ότι διαφέρει από την υπόλοιπη δημιουργία. Αγωνίζεται τότε να πείσει τον εαυτό του ότι δύναται να προσπερνά στην ουσία την άλογη πραγματικότητα της κοινοτικής του σχέσης, και κατορθώνει, αν και σε πτώση, να συνεχίζει να πολιτεύεται ως πεσμένο φύλλο πια, μαραμένο, αναίτιο και ουσιαστικά ανύπαρκτο.

Το αποτέλεσμα κραυγαλέο και βροντώδες! Επλεόνασαν τα μαραμένα φύλλα γύρω μας και ωσαύτως επλεόνασε και η υποκρισία, η χαλαρότητα, η μιαρή συνήθεια να ανταγωνίζονται - αν και πεσμένα φύλλα πια - την προβολή της ιδιαιτερότητας και ευγενικής προτεραιότητας του γενεσιουργού δέντρου τους, λες και βάλθηκαν ν'αποδείξουν και να εκλέξουν τον πρωτεπιστάτη και χοράρχη της αναίδειας, της μαλθακότητας, της αδιαντροπιάς! Έχω δε την αίσθηση, ότι ορμώμενος από σκηνές ως οι παραπάνω, ο μεγάλος λογοτέχνης Καζαντζάκης έγραψε: «Πόσο είναι ο κόσμος όμορφος, σα δεν έχει ανθρώπους! Πόσο είσαι όμορφος»[2].

Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά, η διαφορετική οπτική θέα του δέντρου. Εκεί τα κλωνάρια είναι στέρεα, δομημένα κοινοτικά και αλληλένδετα με ανθισμένες διακλαδώσεις, με μεστούς και εύγεστους αρωματικούς καρπούς, με φύλλα ανθισμένα, πολύχρωμα, πολύδροσα, δεσποτικά! Είναι η χορεία των ανθρώπων που εκφράζουν την Χριστοκεντρική και Εκκλησιαστική τους καταγωγή καθημερινά, χωρίς εξαιρέσεις, χωρίς να παραμονεύουν και να προσμετρούν μήπως και τους αντιληφθεί κάποιος και τους αποδώσει τα εύσημα, ζητωκραυγάζοντας πανταχόθεν την εξαίσια και αξιέπαινη ηθικολογική τους στάση και συμπεριφορά. Έτσι, οι άνθρωποι που αγωνίζονται, πέφτουν και σηκώνονται, κλαίει και γελούν, φεύγουν και επιστρέφουν, καθώς πάντοτε ενθουμούνται την αγιασμένη θαλπωρή του δέντρου, την ανέκφραστη καρδιακή συμμετοχή στην κοινοτική ευημερία και εκκλησιαστική συνοχή.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η στάση του πιστού ανθρώπου μπροστά στον πόνο και στην ευτυχία και χαρά του συνανθρώπου και αδελφού του. Γλυκό συναίσθημα, ιερό, ζωογόνο να μοιράζεσαι τον πόνο και την ευτυχία του ουράνιου συμπολίτη σου. Μα είναι πραγματικά έτσι; Μπορείς εσύ που διαβάζεις τις αράδες αυτές να με διαβεβαιώσεις βιωματικά ότι ισχύει ορθόπρακτα η συνεπικουρία και η οικειοποίηση των συναισθημάτων των άλλων; «Ψυχή μου - φώναζα - όρθια στάσου. Ετούτη η πιο αψηγή στιγμή είναι της ζωής σου. Τράβα μπροστά να δεις και να θυμάσαι!»[3]. Πότε αναρωτιέμαι είναι αληθινή και καθάρια η ταύτιση του ξένου πόνου ή ακολούθως ο χαριτωμένος μερισμός και εγκωλοπισμός της χαράς του άλλου;

Η συμπόνια δεν είναι αρετή[4]. Η οικείωση του πόνου και της λύπης του αδελφού σου δεν ταυτίζεται πάντοτε με αγαθή προαίρεση, διότι η ηθική της συμπόνιας, παρά το γεγονός ότι εκφράζει αγαθά και φιλόανθρωπα κίνητρα, στην πραγματικότητα δεν αγιάζει, δεν εξευγενίζει το ανθρώπινο πρόσωπο. Ηθικά, ψυχολογικά, κοινωνιολογικά και πλείστα άλλα κριτήρια συνηγορούν ότι πράττεις καλώς και δικαίως, πλην της ορθοδόξου πνευματικότητας, η οποία τονίζει ότι πολλές φορές, η συμπόνια αυτή είναι επιδερμική και κίβδυλη επίφαση της προσπάθειάς σου να συνειδητοποιήσεις ότι ο άλλος πάσχει, ο άλλος πονάει και όχι εσύ!

Ασφαλώς και λοιπές ανθρωπολογικές επιστήμες εξεγείρονται και συνδράμουν στην παγίωση της παραπάνω θέσης, όμως στερούν το αγιαστικό δικαίωμα να "ντυθείς", ως έλεγε ο μακαριστός Γέροντας Παΐσιος Εζνεπίδης, τον πόνο του άλλου, να κοιμηθείς και να ξυπνήσεις πολλές φορές με αυτόν και να κομματιάζεις την καρδιά σου νυχθημερόν στην προσευχητική ενδυνάμωση και συνδιαλλαγή. Άλλωστε, μπροστά στον πόνο μερίζεται η φιλαυτία και εγωπάθεια του ανθρώπου, αλλά

εξακολουθεί και θεριεύει και αυξομειώνεται σταδιακά διότι προσεγγίζεις τον αδελφό σου με συναισθήματα δυσδιάκριτα, αναμεμιγμένα με φιλοπρόσωπο και φίλαυτο προσανατολισμό.

Δεν ισχύει όμως το ίδιο όταν εγκολπώνεσαι την ευτυχία και χαρά του διπλανού και δη του αγνώστου. Θέλει ορθόδοξο καρδιακό φρόνημα, προϋποθέτει ισόβια καλλιέργεια του εαυτού σου για να μπορείς να συν-ευφραίνεσαι αληθινά και μακάρια. Αναφέρομαι στην πραγματική χαρά, στην ουσιοποιό ανείστακτη μέριμνα και φιλόθεη επιθυμία του καλλιεργημένου πιστού, που καί θέλει και κυρίως δύναται -ως απόρροια της ορθόδοξης βιοτής του- να χαίρεται με την ευτυχία, με το χαρμόσυνο και χαρούμενο γεγονός του συνανθρώπου του. Η πραγματική αυτή χαρά που γεύεσαι με τον αδελφό σου εκφράζει έμπρακτα την ποιότητα της αγαπητικής σου σταδιοδρομίας στα θεία και εκκλησιαστικά γεγονότα.

Με άλλα λόγια, αν χαίρεσαι ειλικρινά και βαθυστόχαστα με τη χαρά του αδελφού σου, τότε ναι, η διάρκεια και η διαβάθμιση της χαράς που κομίζεις εξωτερικεύει και την ορθόδοξη πνευματικότητα που συνέχει το "είναι" σου και την προσωπικότητά σου ολόκληρη. «Κάποιο μυστήριο τελείται μέσα μου, Και κάποια λειτουργία. Σκύβω κι ακούω στα στήθη μου ύμνους και προσευχές και ξεπεταρίσματα φτερών π' ανοίγουν και καρδιοχτύπια που σαν ήχοι εξωτικής καμπάνας καλούν τις σκέψεις μου στη λειτουργία»[5].

Στέκομαι μπροστά στον εαυτό μου λοιπόν και αναλογίζομαι! Πλησιάζω τον αδελφό μου και μοιράζομαι τον πόνο του ως άνθρωπος και χριστιανός, ως αδελφός και συνοδοιπόρος. Ήξερε καλά ο σπουδαίος Παπαδιαμάντης τότε που έγραφε: «Σαν νάχαν ποτέ τελειωμό τα πάθια κι οι καημοί του κόσμου!»[6]. Ωσαύτως πλησιάζω την ευτυχία και χαρά του συνανθρώπου μου και ψιθυρίζω στη χαρά: «Μου ανήκεις, είσαι και δική μου». Και έτσι πορεύομαι στην καθημερινότητα που άλλοτε δύναται να εναρμονισθεί στην φιλαλήθεια και ακεραιότητα των συναισθημάτων μου και άλλοτε τολμά ν' αγαπά άδοξα και ασυμβίβαστα και να "κομπορημονεί" ότι γεύεται και οικειώνεται την ευτυχία του άλλου. Διότι κάθε φορά που θα μερίζεσαι την οικείωση της αδελφικής χαράς, θα σπεύδεις αυτοθέλητα να διατυμπανίζεις τα κάτωθι: «Είπε Γέρων: "Όρος χριστιανού μίμησις Χριστού"»[7].

Παραπομπές:

1.Βλαχογιάννης Γιάννης, Ιστορική Ανθολογία 1 στη σειρά "Άπαντα των Νεοελληνικών Κλασικών", Εταιρεία Ελληνικών Εκδόσεων, Αθήνα 1976, σελ. 4(παραπομπή 4).

2.Καζαντζάκη Νίκου, Σπασμένες Ψυχές, Εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα 2007, σελ. 254.

«Ω! τη φρικώδη αδιαφορία, την αβάσταχτη, που δείχνουνε στους πόνους μας ο ήλιος και η θάλασσα και το φεγγάρι και τα βουνά! [...] Ωϊμέ, τί αδιάφορη και τί σκληρή είναι η ζωή σ'εμάς - κ'εμείς πόσο την αγαπούμε!!», Αυτόθι, σελ. 280-281.

3.Καζαντζάκη Ν., Θέατρο, Τραγωδίες με αρχαία θέματα, εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα 1998, σελ. 18.

4.Πρβλ.,Δεληκωσταντή Κωνσταντίνου, "Παντοπόρος Άπορος;", Νεωτερικές και Μετανεωτερικές περιπέτειες του Ανθρωπολογικού στοχασμού, Αθήνα 2003, κυρίως τις σελίδες 57-64, Schopenhauer Arthur,Die Welt als Wille und Vorstellung, Samtliche Werke,(επιμέλεια Wolfgang Frhr. von Loneyesen), Frankfurt a.M., 1998, I,511 και 705.

5.Καζαντζάκη Ν., Όφισ και Κρίνο, εκδ. Καζαντζάκη, Αθήνα 2002, σελ. 15.

6.Παπαδιαμάντη Αλέξανδρου, "Το μοιρολόγι της Φώκιας" στη σειρά Επιλογή 1, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1992, σελ. 302.

7. Το Μέγα Γεροντικόν, τόμος Α', εκδ. Ι.Ησυχ. "Το Γενέσιον της Θεοτόκου", Πανόραμα Θεσσαλονίκης, 2002, σελ. 158.

<http://bit.ly/1cs8jdU>